

Církevních dokumenty o médiích

(přehled, obsah a seznam)

Pavel Hofírek

Jevíčko, 2000

1 Hlavní církevní dokumenty o sdělovacích prostředcích

Mezi hlavní církevní dokumenty o sdělovacích prostředcích počítáme dekret II. Vatikánského koncilu **Inter mirifica** (IM) 1963; pastorální instrukci **Communio et progressio** (CP) 1971 a pastorální instrukci **Aetatis novae** (AN) 1992.¹ Otázce sdělovacích prostředků se věnovaly samozřejmě i některé dokumenty před II. Vatikánským koncilem, dále jsou zde poselství papežů ke Světovým dnům sdělovacích prostředků a dokumenty papežské rady pro sdělovací prostředky i některé další vatikánské dokumenty. Zdrojem informací mohou být také dokumenty místních církví apod.

1.1 Inter mirifica

Dekret o sdělovacích prostředcích byl přijat II. Vatikánským koncilem dne 4. prosince 1963. Skutečnost, že jeden z koncilních dokumentů se věnuje přímo sdělovacím prostředkům, ukazuje, že církev si uvědomuje jejich velký význam. Zároveň tento dokument nejde hlouběji do tematiky (to ponechává jako úkol pro pastorální instrukci), v čemž můžeme vidět znamení toho, že si koncilní otcové byli vědomi složitosti problematiky a také toho, že přesahuje oblast klasické teologie.²

Jaký je tedy obsah dekretu. Dekret se skládá z předmluvy, dvou kapitol a závěru. V předmluvě se konstatuje, že mezi obdivuhodnými vynálezy současné doby se církev zajímá zvláště o ty, které se nejvíce dotýkají lidského ducha

¹ Český překlad těchto tří dokumentů vydal sekretariát České biskupské konference v Praze 1996 (pro vnitřní potřebu) pod názvem "Dokumenty o sdělovacích prostředcích".

² srv. Horák, J. str. 77

(IM 1) a že sdělovací prostředky³ mohou přinést mnoho dobrého, ale také mnoho zlého (IM 2).

První kapitola shrnuje nauku církve. Církev má povinnost při hlásání evangelia používat sdělovací prostředky (IM 3). Na prvním místě je třeba dodržovat morální pravidla⁴ (IM 4,6). Je možné prezentovat mravní zlo, ale vhodným způsobem (IM 7). Lidská společnost má právo na přiměřené informace (IM 5) a je třeba snažit se vytvářet správné veřejné mínění⁵ (IM 8). Dále jsou připomenuty povinnosti příjemců, mládeže a rodičů, tvůrců a veřejné moci⁶ (IM 9-12).

Konkrétněji: Je morální povinností příjemců včas se informovat o posudcích příslušné autority (nemusí tím být myšlena jen autorita církevní) ohledně nabízeného obsahu a pěstovat si správné svědomí a orientovat se v oblasti médií⁷ (IM 9). Mládež si má osvojit míru a sebekázeň v užívání sdělovacích prostředků a schopnost správně věci hodnotit a to také pomocí rozhovorů s vychovateli a odborníky (IM 10). Rodiče mají bdít nad tím, aby se nevhodné věci nedostaly k jejich dětem (IM 10). Tvůrcům se doporučuje vstupovat do odborných sdružení vhodného zaměření (IM 11). Povinnosti

³ "První článek dekretu určuje a vysvětluje význam latinského odborného názvu ""instrumenta-communicationis-socialis"" (doslovný překlad: prostředky-sdělovací-společenské)." "V českém jazyce jiné někdy užívané výrazy postrádají shora uvedený obsahový význam. Jako například ""moderní komunikační prostředky"", ""hromadné sdělovací prostředky"", ""mass-media"", ""masové audiovizuální prostředky"" a podobně." Horák, J. str. 67

⁴ Při morálním posuzování konkrétní věci je třeba brát v potaz všechny okolnosti - cíl, osoby, místo, dobu a ostatní okolnosti, v nichž se sdělení uskutečňuje a které mohou pozměnit nebo zcela obrátit mravní hodnotu obsahu. Srv. IM 4

⁵ "V článku není náhodné užití slovního tvaru v množném čísle ""veřejná mínění"" namísto obvyklého ""veřejné mínění"" v jednotném čísle. Zdá se, že výraz ""veřejná mínění"" lépe odpovídá současnému společenskému prostředí, které již není monolitické." Horák, J. str. 83

⁶ "Lze předpokládat, že toto pořadí není náhodné. Protiřící rozšířené tendenci příjemců svalovat vinu a odpovědnost na sdělovatele." "Z toho, že dekret staví na první místo příjemce, můžeme usoudit, že jim přikládá odpovědnost za celkovou kvalitu tvorby. Veřejnost má takový program, jaký si zaslouží! Dále to znamená, že povinnosti příjemců se nemění, ať už je tvorba programů jakákoliv: dobrá či špatná." Horák, J. str. 85

⁷ Příjemce může v rozumově-morální rovině, díky svým předem daným názorům a zásadám, nepodlehnout a případně odmítnout otevřené poselství, které mu média přinášejí, ale mnohem komplikovanější je vliv nepřímého ovlivňování a citový dopad daného programu. Srv. A New Era str. 30 endnote 6

veřejné moci vycházejí z její starosti o veřejné blaho a její zásahy⁸ (péče) jsou zvláště odůvodněné tehdy, když lidé pracující ve sdělovacích prostředcích sami nedávají dostatečné záruky správného jednání a tyto odůvodněné zásahy pak není možné chápat jako potlačování lidské svobody (IM 12).

Druhá kapitola mluví o pastorační činnosti církve. Je úkolem všech věřících využívat sdělovací prostředky k apoštolátu (IM 13). Je třeba podporovat dobrý tisk, filmy, televizní a rozhlasové pořady a také výslovně katolické aktivity⁹, kde je třeba dbát o patřičnou úroveň¹⁰ (IM 14). Je nezbytná výchova a vzdělání v této oblasti jak těch, kdo budou vytvářet a působit v médiích, tak příjemců mimo jiné také v hodinách náboženství (IM 15,16). Zdůrazňuje se také nutnost finanční podpory církevních aktivit v médiích, k čemuž má napomoci také ustanovení Dne sdělovacích prostředků (IM 17,18). Zdůrazňuje se odpovědnost biskupů (IM 20) a nutnost zřízení národních ústřední pro sdělovací prostředky, mezinárodních katolických sdružení a také úřadu v rámci Svatého stolce (IM 19,21-22).

V závěru je vysloven příkaz vydat pastorační instrukci o sdělovacích prostředcích (IM 23) a výzva všem lidem dobré vůle ke spolupráci pro blaho lidské společnosti (IM 24).

1.2 Communio et progressio

Podle intence dekretu *Inter Mirifica* (IM 23) pracovala od roku 1964 Papežská komise pro sdělovací prostředky na pastorální instrukci *Communio et progressio*¹¹, která byla schválena papežem Pavlem VI. dne 23. května 1971.

⁸ "Současný stav napanující shody ve společnostech ohledně veřejné morálky se zdá, že je překážkou v této chvíli jakémukoliv účinnému uplatnění zákona, jak k tomu vyzývá tento dekret." A New Era str. 31 endnote 16

⁹ Neexistuje žádný náznak, že by Koncil požadoval po katolickém tisku či médiích být "propagandou" víry či církve. Je rozdíl mezi odpovědným utvářením veřejného mínění na způsob moudrého učitele a nebo to dělat stylem veřejného manipulátora. Srv. A New Era str. 31 endnote 19

¹⁰ "Povšimněte si, že v podrobnějším uvažování o jednotlivých médiích je závazek profesionálních schopností obvykle stavěn jako primární vzhledem k apoštolské horlivosti." A New Era str. 31 endnote 18

¹¹ "Pastorální instrukce, jak je také v textu uvedeno, není v žádné případě vyčerpávajícím pojednáním o sdělovacích prostředcích. Ani to nebylo záměrem. Chce naopak dát všeobecné schéma, ve kterém by církev,

"Dokument byl hned od počátku považován za katolickou Magna Charta společenského sdělování."¹² Instrukce se skládá z předmluvy, prvního dílu o základních rysech učení církve, druhého dílu o prostředcích sociální komunikace jako činitelích lidského pokroku (první kapitola o funkci médií ve společnosti, druhá kapitola o předpokladech správné služby médií), třetího dílu o úkolech katolíků v oblasti sdělovacích prostředků (první kapitola o službě katolíků sociální komunikaci, druhá kapitola o službě sdělovacích prostředků katolíků, třetí kapitola o působení katolíků v jednotlivých sdělovacích prostředcích, čtvrtá kapitola o zařízeních, pracovnících a organizacích) a ze závěru.

V předmluvě se zdůrazňuje, že instrukce předkládá zásady učení a pastorační pokyny spíše všeobecně, nevšímá si jednotlivých otázek a proto zůstává úkolem biskupů a biskupských konferencí uvést tuto instrukci účinnou formou ve skutek. Důvodem je neustálý pokrok v této oblasti a rozdíly v místních podmínkách (CP 3-4).

V prvním dílu je formulována nejvyšší zásada pro křesťanské posuzování sdělovacích prostředků a to skutečnost, jak lidi vzájemně spojují¹³ (CP 6). Nejvyšším cílem každé komunikace je totiž vytváření společenství mezi lidmi a "komunikace je skutečně víc, než jen vyjadřování myšlenek a pocitů; ve své nejhlubší podstatě je sdělením sebe samého v lásce"¹⁴ (CP 8,11) Jinak řečeno je měřítkem to, jak tyto prostředky slouží společnému blahu¹⁵ (CP 16).

média a příjemci mohli být ve vzájemném kontaktu v rostoucí vzájemné úctě, náročnosti a prospěchu. Svůj cíl naplňuje obdivuhodně. Ale odpovědnost za konkrétní naplnění je dána přímo nám všem." May, J.L., biskup v Mobile, USA v A New Era str. 11

¹² Horák, J. str.117

¹³ "Sdělovací prostředky sice mohou hodně přispět k jednotě mezi lidmi, avšak nevědomost a nedostatek dobré vůle mohou využívání těchto prostředků zvrátit v pravý opak." CP 9

¹⁴ Dokument uvádí tajemství Nejsvětější Trojice jako vzor společenství a také připomíná vrchol křesťanského zjevení, kdy "Slovo se stalo tělem". CP 8,10

¹⁵ "Média mají informace zprostředkovat tak, aby nebyla narušována souvislost událostí, nýbrž naopak, aby příjemci skutečně prohlédli problémy společnosti a přispívali vlastní spoluprací k jejímu zvelebování. Musí být zachován vyvážený vztah mezi informacemi, vzděláním a zábavou, jakož i mezi náročnou a lidovou nabídkou pro volný čas." CP 16

Mravní hodnotu sdělení neurčuje jen samotné téma či zastávaný názor, ale také další okolnosti jako např. způsob předávání či publikum. viz. CP 17

První kapitola druhého dílu popisuje funkci sdělovacích prostředků ve společnosti. Umožňují veřejný dialog, aktivní účast na životě, podporují vzdělání, vytvářejí a zajišťují větší rovnost mezi lidmi¹⁶ (CP 19-20). Dokument nechává otevřenou otázku, do jaké míry naopak nesou sdělovací prostředky vinu na úpadku mravních norem (CP 22). Vyjadřování různých mínění na veřejnosti hodnotí jako obohacující pro společnost a urychlující její pokrok¹⁷ (CP 24) a církevní i světské autority se mají svědomitě zabývat všeobecně a veřejně vyslovenými názory, protože se v nich projevuje myšlení a vůle společnosti (CP 32). Lidé mají právo na spolehlivé, jasné, úplné a přesné informace. S tím je ovšem spojena jejich povinnost o takové informace usilovat¹⁸ (CP 34). Nelze očekávat od médií dokonalost, ale je třeba požadovat opravu chybných informací¹⁹ (CP 41). Právo na informace má také své meze²⁰

¹⁶ Dokument také upozorňuje na opak: "Jak je možno zajistit, aby informace, ustavičně podávané v hojně míře, často šířené zmateně a v šíleném spěchu, byly vůbec správně posuzovány a chápány? Prostředky sociální komunikace se podle své povahy obracejí na co nejvíce příjemců a většinou se chovají neutrálně, aby se nikoho nedotkly. Jak je však při tom možné v tzv. pluralitní společnosti s jistotou odlišovat pravdu od lži, dobro od zla? Jak je možno zabránit, aby ve svobodné soutěži sdělovacích prostředků nenutila honba za přízní veřejnosti k tomu, že jsou jednostranně oslovovány a podněcovány sobecké a vitální pudy lidské přirozenosti? Jak se dá zabránit, aby soustředění sdělovacích prostředků v rukou hrstky lidí nebránilo skutečnému dialogu ve společnosti a aby nebylo rozbíjeno společenství? Jak je nutno s těmito prostředky zacházet, aby technicky zprostředkovaná komunikace, zvláště když je šířena obrazem, nepoškozovala osobní vztahy? Tyto prostředky často svádějí lidi k úniku do říše snů. Co lze učinit, aby lidé nebyli odváděni od skutečného života s jeho povinnostmi? Jak je možno uchránit lidi od poklesu do nečinnosti a pasivity? Jak je možno dosáhnout, aby ustavičný apel na emoce nebránil užívání rozumu?" CP 21

¹⁷ Velká odpovědnost za vytváření veřejného mínění leží na pracovnících médií, na vlivných osobnostech, ale také na každém občanu. viz CP 27-28

Různé názory mohou stát současně vedle sebe. viz CP 31

"Všechny druhy propagačních kampaní jsou dovoleny jen tehdy, když jejich cíle a prostředky neodporují důstojnosti člověka." CP 29

¹⁸ K tomu je nutná také pluralita informačních zdrojů. Velká odpovědnost leží na pracovnících médií, kteří jsou často pod tlakem vnějším ale i vnitřním daným charakterem médií, která potřebují rychlou, zajímavou, poutavou informaci často na úkor kvality. To dává spíše prostor povrchním komentátorům než svědomitým odborníkům, kteří nechtějí dělat ukvapené závěry - přesto by se měli snažit vycházet médiím vstříc. viz CP 34-40

¹⁹ "Toto právo příjemců může být účinně zajištěno pro výkon povolání etickými normami, na kterých se dohodli přímo pracovníci v komunikaci. Pokud tomu tak není, zajišťují toto právo zákony nebo mezinárodní smlouvy." CP 41

²⁰ A to tam, kde by porušovalo jiná práva. viz CP 42

"Otevřené a obšírné vylíčení zločinu a brutality předpokládá vysoké vědomí odpovědnosti a velkou ohleduplnost." CP 43

(CP 42). S tím souvisí také svoboda slova²¹ (CP 44-47) Úkolem médií je také výchova, vzdělání a zábava²² (CP 48-53). Nová média prezentují umění a samy vytvářejí nové možnosti uměleckého vyjádření²³ (CP 54). Mravní problém vzniká při prezentaci uměleckého díla, ve kterém nezralý divák nedokáže správně zařadit zlo a špatnost,²⁴ a proto je třeba kritického zvážení, má-li být prezentováno širokému publiku (CP 58). Reklama může být užitečná, ale je třeba ji odsoudit tehdy, když její cíl či prostředky, kterých užívá, jsou špatné (CP 59-61). Když je financování médií postaveno na reklamě, tak to může ohrožovat jejich vnitřní svobodu a pluralitu²⁵ (CP 62).

Prvním z předpokladů správné služby²⁶ sdělovacích prostředků, o kterých mluví druhá kapitola, je mediální pedagogika jak u příjemců²⁷ tak u pracovníků médií²⁸ (CP 63-72). Jejich posláním je zprostředkovávat a také kultivovat dialog ve společnosti²⁹, v tomto úkolu je velmi důležitá služba kritiků³⁰, profesních sdružení a také investorů (CP 73-80). Povinností příjemců je svědomitě vybírat, kriticky posuzovat a vyjadřovat své názory k obsahu médií i

²¹ V této souvislosti dokument připomíná: "Protože je člověk společenská bytost, musí s jinými vyměňovat své myšlenky a srovnávat. To platí dnes víc než kdykoliv předtím, protože duševní a tvůrčí práce je stále méně dílem jednotlivců, nýbrž ve všech rovinách je stále závislejší na spolupůsobení mnoha lidí." CP 45

²² Výchova a vzdělání by mělo být pokud možno založeno na dialogu. viz CP 48

Dokument uznává hodnotu zábavy. viz CP 52 Ale také připomíná, že média: "Tak jako mohou kulturu obohacovat, mohou ji také ochudit, když se často přizpůsobují nejnižší úrovni příjemců." CP 53

²³ U umění není požadavek na realismus. "Ačkoliv úplně postrádají realitu, přece jsou realistické, protože jsou složeny z prvku lidské přirozenosti." CP 56 srv. Pius XII. Projev o ideálním filmu, 21.6.1955, AAS, XLVII (1955), 509.

²⁴ "Umění a mravnost, i když jsou jasně od sebe odděleny, nejsou žádnými protiklady, ale navzájem se podmiňují a podporují." CP 57

²⁵ Je zde nebezpečí monopolizace.

²⁶ Vyčerpání všech možností komunikování prostřednictvím médií, o kterém mluví dokument (CP 63), se ve světle současného stavu rozvoje sdělovacích prostředků jeví jako nemožné. Podle mého názoru současná technika nabízí mnohem větší možnosti, než je v lidských silách je využít.

²⁷ Tato výchova musí začínat už od dětství v rodině a pak také ve škole, kde má být součástí osnov. CP 67-69

²⁸ Nejde jen o technické vzdělání a odborné dovednosti, ale také o porozumění kulturním a lidským problémům. CP 49

²⁹ Zajistit "hlas" pro všechny významné skupiny, snažit se o přímý kontakt s příjemci, nejen informovat, ale také ozřejmit souvislosti, nepodbízet se ekonomickým zájmům nebo vkusu diváků. srv. CP 71-77

³⁰ "tvoří určitý druh profesionální sebekontroly neúplatnost a objektivita patří k podstatě jejich povolání." CP 78

pomocí společných organizací³¹ (CP 81-83). Je důležitá spolupráce mezi občany, médii a nositeli státní moci³² a také mezi národy³³ a všemi lidmi dobré vůle³⁴ (CP 84-100).

Třetí oddíl mluví o úkolech katolíků. Služba katolíků společenské komunikaci spočívá především v duchovní oblasti, v přinášení pohledu víry. "Katoličtí pracovníci v komunikaci mají právo, aby se jim dostalo ze strany církve duchovní pomoci."³⁵ CP 104 Členové církve jsou vyzíváni přispívat do médií. Církev chce nabízet také výchovu ke správnému užívání médií a zdůrazňuje potřebnost mediálního vzdělávání pracovníků církve³⁶ (CP 106-113). Konkrétně se zdůrazňuje prospěšnost kritické recenze zvláště, může-li se zaštitit biskupskou autoritou³⁷ (CP 112).

Sdělovací prostředky naopak mohou sloužit katolíkům k dialogu uvnitř církve. Také v církvi je třeba veřejné mínění, které vzniká na základě dialogu členů církve³⁸. Proto je nutná v církvi svoboda slova, která ale má být postavena na víře a lásce³⁹. Věřící mají právo na informace o všem, co

³¹ "Ovlivňování sdělovacích prostředků ze strany příjemců, a také jejich povinnosti jsou mnohem větší, než se všeobecně předpokládá." CP 81

³² Cenzura je možná jen v nejnútnejších případech. Platí zásady subsidiarity. Oblast sdělovacích prostředků potřebuje vlastní zákony. Je třeba chránit mládež a podporovat neziskové aktivity. Doporučují se mezinárodní dohody. viz CP 86-91

³³ Zvláště důležitá je pomoc rozvojovým zemím. viz CP 92

³⁴ "spolupráce při rozhlasovém a televizním vysílání, při programech výchovné hodnoty pro rodiče a mládež; dále kongresy a jednání, kde se může setkávat publikum s pracovníky v komunikaci, zakládání cen pro odměňování vynikajících prací i společné bádání v oblasti teoretického i užitého výzkumu." CP 99 K tomu je třeba společný akční program a společná snaha o financování. Krokem k tomu mají být i Světové dny sdělovacích prostředků. viz CP 100

³⁵ Církev má ale také zájem o spolupráci se všemi bez ohledu na jejich náboženské přesvědčení. viz CP 105

³⁶ Toto vzdělávání má být součástí morálky, pastorálky a katechetiky. Má být důležitou součástí vzdělání budoucích kněží a je třeba podporovat i další vzdělávání také např. prostřednictvím zřizování specializovaných ústavů. Je třeba počítat i s finančními náklady k tomu potřebnými. viz CP 107-113

³⁷ Dá se předpokládat, že vzor může být komise při biskupské konferenci USA.

³⁸ Je úkolem církevní představených podporovat výměnu legitimních názorů a vytvářet k tomu potřebné podmínky a normy. viz CP 116

³⁹ "Tato svoboda dialogu v církvi nikterak nezatěžuje její soudržnost a jednotu; naopak v nerušeném procesu vytváření veřejného mínění může vznikat jednomyslné a společné jednání. Takový dialog se může rozvíjet jen tehdy, zůstane-li i při rozdílnosti názorů určujícím faktorem láska a všichni jsou ovládnáni touhou uchovat vše společně a spolupracovat" CP 117

Je třeba rozlišovat mezi svobodou nutnou pro vědecké bádání a mezi vedením věřících, kde je třeba předkládat řádnou církevní nauku. viz CP 118

potřebují k tomu, aby mohli mít v církvi aktivní roli.⁴⁰ (CP 114-121) Církev je na základě Kristova příkazu povinna zveřejňovat svoji nauku⁴¹ a působení, má také vysvětlovat "znamení doby" (CP 122). Moderní technika umožňuje nové způsoby hlásání evangelia⁴², které máme povinnost využívat⁴³ (CP 126-134). Výstižně to shrnuje článek 125:

Sdělovací prostředky jsou tedy pro katolíky významné ze tří důvodů: napomáhají dnešnímu světu církev pochopit; podněcují dialog uvnitř samotné církve; a konečně umožňují církvi pochopit mentalitu a lidi dnešní doby, jimž má podle Božího příkazu přinášet poselství spásy. Přitom bude církev používat jazyk, kterému lidé budou rozumět a bude se zabývat otázkami, které bytostně hýbou lidstvem.

Třetí kapitola (CP 135-161) se věnuje jednotlivým sdělovacím prostředkům. Tisk⁴⁴ je zvláště vhodný pro zostření kritického pohledu a utváření schopnosti usuzovat⁴⁵. Církev má podporovat dobré filmy⁴⁶, ale také finančně méně náročné prostředky jako magnetofon, diaprojektor apod. Rozhlasu a televizi⁴⁷ se přiznává, že přinesly nové možnosti komunikace a změnily způsob života společnosti. Připomíná se také význam divadla.⁴⁸

⁴⁰ K takovému obousměrnému toku informací je třeba vytvořit odpovídající instituce. viz CP 120

Utajování se má omezit jen na ty nejnужnější případy. Také proto, že zadržování informací podporuje vznik škodlivých fám. viz CP 120-121

⁴¹ Žádá-li církev od médií seriózní zpracování náboženských témat, tak jim musí k tomu dávat úplné, pravdivé a přesné informace. Také je nutné se předem připravit na zájem médií, nenechávat prostor jiným, ale dát odborníkům předem informace, které mohou připravit pro předání médiím včas. viz CP 123-124

⁴² Způsob podání se musí přizpůsobit potřebám konkrétního média a kvalita náboženských příspěvků musí být bezpodmínečně aspoň na úrovni ostatních programů. viz CP 128

⁴³ Církev může sama vlastnit sdělovací prostředky nebo na základě dohod spolupracovat s jinými. Přitom je třeba počítat s finančními náklady a komunikace má mít přední místo v pastoračním plánování biskupů. viz CP 132-134

⁴⁴ Tisk si církev do značné míry již osvojila a dokument připomíná, že je třeba vyhýbat se novým ukvapeným iniciativám, které by oslabovaly stávající aktivity církve. viz CP 137

⁴⁵ Doporučují se katolické tiskové agentury. Věřící mají sledovat katolický tisk, který si to má zasloužit svojí kvalitou. Tiskoviny, které mají oficiální charakter (Katolický týdeník), mohou mít vyhrazenou část pro svobodnou výměnu názorů, ale musí být jasné, že se vydavatelé neztotožňují se vším, co se v takové diskusi objeví. viz CP 138-141

⁴⁶ Z textu lze usuzovat, že nejsou myšleny výhradně filmy katolického zaměření. viz 144

⁴⁷ Náboženské pořady jsou zvláště důležité pro ty, kdo se jinak nemohou účastnit života církve. Styl je třeba v rámci možností přizpůsobit charakteru média. Kdo vystupují v takových pořadech si mají být vědomi, že je veřejnost vnímá jako mluvčí církve a podle toho vystupovat. Příjemci jsou vybízeni, aby se k náboženským pořadům vyjadřovali a tak přispívali k jejich zkvalitnění. viz CP 150-155

⁴⁸ "Dnešní divadlo bývá nezřídka místem ostré výměny názorů a experimentální dílnou pro nové a provokující myšlenky o člověku naší doby a jeho společenské situaci." CP 160

O čem mluví čtvrtá kapitola (CP 162-180)? Zodpovědnost a rozhodování leží na biskupech, kteří se musí opírat o doporučení a rady zkušených odborníků. Mají povzbuzovat katolíky ke svobodným a spontánním iniciativám, které mají církevní představení podporovat, řídit a vést ke vzájemné úzké spolupráci. Konkrétně se zmiňuje: organizace Světových dnů sdělovacích prostředků s příslušnou finanční sbírkou⁴⁹, mediální vzdělávání, zřízení diecézní středisek⁵⁰, udržování mezinárodních kontaktů⁵¹, funkce tiskových mluvčích⁵², podpora výměny informací⁵³, spolupráce s řeholemi.

Závěr dokumentu (CP 181-187) klade důležitou otázku, zda stojíme na prahu zcela nového období sociální komunikace, kterou nechává otevřenou. Církev si uvědomuje, jaké závazky se před ní objevují a že stojí spíše na začátku tohoto úsilí⁵⁴.

1.3 Aetatis novae

U příležitosti dvacátého výročí vydání instrukce *Communio et progressio* byla dne 22. února 1992 vydána Papežskou komisí pro sdělovací prostředky pastorální instrukce *Aetatis Novae*. Obsahuje úvod, pět kapitol, závěr a z dodatku o pastoračním plánu sociální komunikace.

⁴⁹ O její výtěžek se má postarat příslušné středisko a je také nutná podpora mezinárodním aktivitám. viz CP 171,180

⁵⁰ Nebo aspoň na úrovni biskupských konferencí. Pokud jsou pro různá média vytvořena samostatná střediska, tak musí úzce spolupracovat a být pod jedním vedením. viz CP 168-169

Tato střediska mají být v důvěryplném kontaktu s pracovníky médií a nabízet jim pomoc, zvláště duchovní. viz CP 171

⁵¹ Zvláště s Papežskou komisí pro sdělovací prostředky a katolickými organizacemi UCIP, OCIC, UNDA. viz CP 172,178

⁵² Ti musí ovládat pravidla "Public relations" a mít dobré vztahy k veřejnosti postavené na důvěře a porozumění. viz CP 174

⁵³ To předpokládá partnerské vztahy církve k ostatním lidem a organizacím. viz CP 175

⁵⁴ Podstatným rysem médií je jejich neustálý vývoj. Proto je třeba dalšího vědeckého zkoumání a intenzivních pokusů. Doporučuje se vytvoření seznamu priorit úkolů církve v celosvětovém měřítku. viz CP 184-185

V úvodu (AN 1-3) instrukce konstatuje, že vliv médií je čím dál větší⁵⁵ a to také v náboženské oblasti. Média se rychle rozvíjejí a vznikají také nové formy⁵⁶. Vyjadřuje poděkování pracovníkům médií a kladně hodnotí snahy o ekumenickou a mezináboženskou spolupráci.

První kapitola (AN 4-5) mluví o prostředí sociální komunikace. Změny v oblasti sociální komunikace způsobují zásadní přetváření prvků, kterými člověk zachycuje svět⁵⁷. Tato revoluce v oblasti komunikace hluboce ovlivňuje také církve⁵⁸. Problémem je přílišná komercializace médií⁵⁹, jejíž řešení dokument nevidí ve státní kontrole, ale ve stanovení všeobecných pravidel.

Druhá kapitola (AN 6-11) pojednává o úloze komunikace. Komunikace má být cestou k vytváření společnosti⁶⁰, má sloužit lidem a kulturám a také dialogu mezi církví a světem⁶¹. Připomíná se právo na dialog a informace uvnitř církve⁶² a o potřebě nové evangelizace světa médií⁶³.

V třetí kapitole (AN 12-15) o aktuálních výzvách církví vedle pozitivního a otevřeného přístupu zaujímá k médiím také kritický postoj⁶⁴. Vidí, že dnes sdělovací prostředky zvětšují individuální a společenské bariéry a

⁵⁵ Zmiňuje známý termín "globální vesnice" a upozorňuje, že "lidská zkušenost jako taková se stala zkušeností, kterou zprostředkovávají média." viz AN 1-2

⁵⁶ Objevuje se zmínka také o počítačích a označení "epocha počítačů". viz AN 3

⁵⁷ "Pro mnohé lidí odpovídá skutečnost tomu, za co ji média vydávají." AN 4

⁵⁸ Dotýká se představ, které mají lidé o církvi, a také ovlivňuje vytváření církevních struktur a jejich funkci. viz AN 4

⁵⁹ "Projevují se sklony oceňovat úspěch podle zisku a ne podle služby." "Popularita má přednost před kvalitou a prosazuje se nejmenší společný jmenovatel." "Umělé požadavky na spotřebu a příklady konzumního chování." AN 5

⁶⁰ "Církev pokládá sdělovací prostředky ... za ""prostředek daný Boží prozřetelností" pro rozvoj komunikace a soužití lidí po dobu jejich pozemského putování." AN 8

⁶¹ Správný dialog musí stát na vzájemné důvěře a respektu. Přitom nejde jen o hlásání nauky církve, ale také o podporu pracovníků médií a o vypracování antropologie a teologie komunikace. viz AN 8

⁶² Dokument cituje Kodex církevního práva o právech a povinnostech věřících sdělovat pastýřům církví své potřeby, přání a mínění. viz CIC kán. 212 §2-3

⁶³ Instrukce cituje Redemptoris missio 37: "Nestačí tedy použít je (sdělovací prostředky) pouze k šíření křesťanského poselství a církevní nauky, ale poselství samo musí být integrováno do této ""nové kultury"", kterou vytvořila moderní komunikace. Je to komplexní problém, protože tato ""nová kultura"" vzniká ne tak ze svého věcného základu, ale spíše ze skutečnosti, že existují nové způsoby sdělování ve spojení s novým vyjadřováním, novou technikou a novým psychologickým postojem."

⁶⁴ "Církev si nevyhrazuje právo diktovat rozhodnutí a výběr, ale je třeba, aby se stala pomocníkem při hledání a nalézání etických a morálních kritérií, která můžeme nalézt jak v obecně lidských, tak v křesťanských hodnotách." AN 12

zdůrazňuje, že "Je neúnosné, aby výkon svobody komunikace závisel na bohatství, výchově nebo politické moci. Právo na komunikaci je právem, které patří všem."⁶⁵ AN 15

Čtvrtá kapitola mluví o pastoračních možnostech a prioritách (AN 16-19). V některých zemích může být nutná podpora alternativních nebo "lidových" médií, která také často nabízejí mnohem aktivnější roli příjemcům. Všichni občasné jsou vybízeni k aktivnímu zapojení do světa médií, kterému jinak hrozí monopolizace. Zdůrazňuje se nutnost podpory vlastních specificky katolických médií a komunikace se musí stát integrální částí každého plánu pastorační⁶⁶. Znovu se zdůrazňuje nutnost mediálního vzdělávání a pastorační péče o pracovníky médií⁶⁷.

Pátá kapitola mluví o nutnosti plánování pastorační v rámci sociální komunikace⁶⁸, které musí být otevřené stálému přizpůsobování se měnící se situaci. V závěru dokument konstatuje, že Duch pomáhá i dnes církvi poznávat znamení času a plnit její poslání. Doplněk obsahuje směrnice pro vypracování pastoračních plánů sociální komunikace⁶⁹. (AN 20-33)

⁶⁵ Kromě požadování práva na přístup k médiím je třeba také hledat alternativní komunikační modely. viz AN 15

⁶⁶ Nejde tedy jen o to, aby existoval pastorační plán sociální komunikace. viz AN 17

⁶⁷ "Práce v médiích je vystavena zvláštnímu psychologickému tlaku a skličujícím rozpakům z hlediska etiky" AN 19 Proto je tak důležitá duchovní pomoc církve.

⁶⁸ Biskupové mají dát komunikaci velkou prioritu v rámci realisticky posouzených omezených lidských a materiálních možností. viz AN 20

⁶⁹ Plán má dát směrnice a podněty, vytyčit realistické cíle a priority. Vypracováním má být pověřen tým složený z církevních pracovníků a mediálních odborníků. Vypracování má dvě fáze: šetření a plánování. Ve fázi šetření se nejdříve odhadnou potřeby, pak kriticky zhodnotí současný stav a zjistí možnosti také v rámci spolupráce s mimocírkevními kruhy. V bodech, které má plán obsahovat, je vlastně shrnut a systematizován přístup církve k médiím. viz AN 23-33

2 Některé další prameny

2.1 Před II. Vatikánským koncilem

Z dokumentů před koncilem bych zmínil papežskou encykliku "Mirari vos" Řehoře XVI. ze dne 15. srpna 1832, ve které odsuzuje církvi nepřátelský tisk a "svobodu tisku bez omezení"⁷⁰ a znovu potvrzuje smysl indexu zakázaných knih⁷¹. Encykliku papeže Lea XIII "Etsi nos" ze dne 15. února 1882, ve které vyzívá k rozšiřování katolického tisku⁷² a šíření zdravé církevní nauky. Encykliku "Vigilanti cura" Pia XI. ze dne 29. června 1936 o filmu, ve které mluví o morálním nebezpečí filmové produkce⁷³ a vyzívá ke vzniku biskupských úřadů pro film⁷⁴. Promluvu "O ideálním filmu" papeže Pia XII k zástupcům filmového světa při audiencích dne 21. června 1955 a 28. října 1955, ve které mimo jiné říká, že film, je možno posuzovat z trojí perspektivy: z hlediska vztahu ke konkrétnímu divákovi, z hlediska obsahu a z hlediska vztahu ke společnosti. Encykliku "Miranda prorsus" Pia XII. ze dne 8. září 1958 o filmu, rádiu a televizi, ve které církev vítá tyto prostředky, uvědomuje si nebezpečí s nimi spojená⁷⁵ i poslání církve používat tyto prostředky k hlásání svého poselství⁷⁶ a celkově se v této encyklice objevuje mnoho témat, která dále rozvíjejí a doplňují následující církevní dokumenty.

⁷⁰ viz čl. 15

⁷¹ viz čl. 16

⁷² "Proti (špatnému) tisku je třeba postavit (dobrý) tisk" čl. 17

⁷³ viz. např. čl. 7

⁷⁴ "K tomuto účelu je nezbytné, aby biskupové ustanovili v každém národě dozorčí úřad, jehož úkolem bude podpora vhodných filmů, klasifikace všech a zveřejňování svých posouzení pro kněze a všecken věřící lid" čl. 39

Za vzor je dávana Legion of decency z USA, která za podpory amerických biskupů hodnotila filmy a za účinné podpory veřejnosti ovlivňovala filmovou produkci. Film s jejím špatným ohodnocením neměl šanci v kinech uspět. viz čl. 10-11

⁷⁵ viz čl. 3, 17

⁷⁶ viz čl. 5

2.2 Z papežských poselství ke Světovým dnům sdělovacích prostředků

Z papežských poselství ke Světovým dnům sdělovacích prostředků: V roce 1990 se mluví přímo o "kultuře počítačů" a konstatuje se, že dnes už nikdo nemluví a nepřemýšlí o sdělovacích prostředcích pouze jako o nástrojích a technologiích. Spíše jsou dnes vnímány jako část rodící se kultury, jejíž důsledky jsou zatím nedokonale porozuměny a jejíž možnosti zůstávají v této chvíli pouze částečně odhalené. Vkládá naději do mladých lidí⁷⁷. V listu z roku 1993 se konstatuje, že "Můžeme ve skutečnosti mluvit o "nové kultuře".", ale zároveň se ukazuje na limity médií, které "Poslouží v předávání víry, i když nemohou v žádném případě nahradit osobní svědectví." List z roku 1994 je věnován televizi s jejími klady i zápory⁷⁸ vzhledem k rodině a zvláště rozebírá úkoly rodičů⁷⁹. V roce 1997 se objevují obecnější úvahy o médiích ve společnosti a jejich negativech⁸⁰, konstatuje se, že s většími možnostmi výběru je čím dál tím obtížnější odpovědná volba a upozorňuje se na těžkopádnost těch, kdo chtějí využít média k dobrému účelu. List z roku 1998 se dotýká mediálního vzdělávání a zdůrazňuje, že před jakýmkoliv jiným vzděláváním, musí jít o formaci k vnitřnímu životu, k životu podle Ducha. V následujícím roce 1999 se poukazuje na paradox, že právě síly přinášející

⁷⁷ Mladí lidé se snadno přizpůsobují počítačové kultuře a jejímu "jazyku". To je příčina k uspokojení. Důvěřujeme mladým (CP 70). Mají výhodu, že vyrůstají s těmito novými prostředky a bude to jejich úkol osvojit si tyto prostředky.

⁷⁸ Za povšimnutí stojí to, že se nemluví jen o vlivu špatného obsahu, ale "dokonce i tehdy, když televizní programy nejsou mravně závadné, může televize přesto na rodinu negativně působit".

⁷⁹ Konkrétnějším návodem je pak dodatek Papežské rady pro sociální sdělovací prostředky, kde jsou vypočítávány možné pozitivní i negativní účinky televize na rodinu a vypočítány věci, které by inteligentní využívání televize v rodině mělo obsahovat.

⁸⁰ "Stále ještě existuje i početná skupina lidí, kteří nemají přístup ani ke starým, ani k novým médiím." "Je stále těžší ochránit naše oči a uši před obrazy a zvuky." "V některých částech světa se zvedají hlasy proti ovládnutí médií takzvanou západní kulturou." "Podstatou věci však zůstává, že nejvyšší hodnotou, kterou ve skutečnosti (médiá) ztělesňují, je komerční zisk" "V médiích očividně klesá podíl programů, které se zabývají náboženskými a duchovními problémy." "Není snadné zůstat optimistou ohledně pozitivního vlivu sdělovacích prostředků."

lepší komunikaci mohou vést i k růstu odcizení a egocentrismu. Zdůrazňuje se nutnost přátelství a spolupráce médií a církve, která může vést k vzájemnému obohacení a doplnění⁸¹.

2.3 Dokumenty Papežské rady pro sociální sdělovací prostředky

Jsou to především: O pornografii a násilí v médiích⁸² (7. května 1989), Zásady pro ekumenickou a mezi-náboženskou spolupráci v komunikacích⁸³ (4. říjen 1989), Etika v reklamě (22. února 1997), která se zabývá pozitiviv⁸⁴ i negativiv⁸⁵ reklamy a předkládá odpovídající etické principy⁸⁶ a navrhuje

⁸¹ "Kultura paměti, která je vlastní církvi, může uchránit kulturu pomíjivých zpráv, vlastní sdělovacím prostředkům, před zapomněním, které pohlcuje naději. Sdělovací prostředky mohou zase pomáhat církvi hlásat evangelium s veškerou neutuchající svěžestí, v každodenní realitě lidského života. Kultura moudrosti, jež je vlastní církvi, může zabránit tomu, aby se kultura informace, vlastní sdělovacím prostředkům, nestala jen hromaděním faktů postrádajících smysl. Sdělovací prostředky mohou, na druhé straně, napomáhat moudrosti církve bděle vnímat stále nové poznání, které současnost přináší. Církevní kultura radosti může uchránit kulturu zábavy, vlastní sdělovacím prostředkům, od toho, aby se stala bezduchým únikem před pravdou a odpovědností. Sdělovací prostředky mohou církvi pomáhat lépe pochopit, jak komunikovat s lidmi přitažlivým a příjemným způsobem."

⁸² Konstatuje, že média hrály a hrají hlavní roli v procesu individuálních i sociálních změn (1). V posledním čtvrtstoletí se pornografie a násilí staly vážným sociálním problémem právě díky rozšíření skrze média (5-6). Rozebírá příčiny a škodlivé vlivy těchto problémů z nichž bych uvedl aspoň jeden a to, že pornografie může vést k nezdravému zaujetí v fantazii a chování (15). K akci vybízí média samotná (sebe-regulace), rodiče, vychovatele, veřejnost, veřejné autority a církvev. Připomíná, že pouhá cenzura by byla nedostatečnou a nevhodnou odpovědí (21-31). Cituje sv. Pavla: "Nenechávejte se přemoci zlem, ale přemáhejte zlo dobrem." Řím 12,21 (32).

⁸³ "Společné projekty, realizované tam, kde se to zdá vhodné, mají za cíl umožnit křesťanům dát společné svědectví Kristu. Není jejich účelem oslabit autenticitu křesťana nebo církevního poselství, ani omezovat žádnou specificky katolickou iniciativu." čl. 9 Podobně v článku 18 o mezi-náboženské spolupráci. Jako příklad jsou v poznámce uváděny ekumenické komise při filmových festivalech.

⁸⁴ Podporuje zdravou konkurenci, informovanost. Je zdrojem podpory řady programů a to také církevních. Politická reklama dává informaci o kandidátech a tím podporuje demokracii. Je někdy svým způsobem uměním. Mohou se jím šířit také obecně prospěšné či křesťanské názory a aktivity. viz čl. 4-8

⁸⁵ Mohou mylně informovat, ovlivňovat k nerozumnému jednání, stavět na závisti apod.. Politická reklama může limitovat prezentaci méně majetných nebo vytvářet závislost politiků na sponzorech či stavět na předsudcích a podbízet se mínění davu. Reklama může podporovat konzumní kulturu či útočit na nejbezbrannější tj. děti a důchodce, stavět na strachu. Zneužívat lidských pudů. viz čl. 9-13

⁸⁶ Uvádí tři základní principy: pravdivost (nejen lež, ale také zamlčování a podvodné praktiky), důstojnost lidské osoby (závist, smyslnost, zneužívání dětské sugestibility či strachu u důchodců), sociální odpovědnost. viz čl. 14-17

konkrétní kroky⁸⁷. Média jsou nejen zrcadlem skutečnosti, ale také tuto skutečnost utvářejí a někdy její obraz pokřivují (viz čl. 3). Média často uzpůsobují svůj program cílům zadavatelů reklamy (viz čl. 3). V článku 14 jednoduchým způsobem definuje morálnost reklamy: "Pokud reklama chce pohnout lidi k rozumnému výběru a jednání morálně dobrým způsobem, která jsou ke skutečnému prospěchu pro ně samotné i ostatní, tak osoby v takové reklamní činnosti dělají, co je morálně správné; pokud se reklama snaží pohnout lidi ke konání špatných skutků, které jsou sebe-destruktivní a destruktivní pro skutečné společenství, tak dělají zlo. Toto platí také pro prostředky a techniky reklamy: je morálně špatné používat manipulativní, vykořisťující, zkorumpované či korumpující metody přesvědčování a motivování."

"Etika v komunikování" (30. května 2000). V úvodu se zdůrazňuje, že velké dobro či velké zlo, které média způsobují, vychází z lidského rozhodnutí, tato odpovědnost leží hlavně na pracovnících médií. Dále jmenuje pozitivní přínos médií i negativa⁸⁸ a v rozebírání etických otázek navazuje na předešlé dokumenty⁸⁹. Etické principy se netýkají jen obsahu médií a způsobů komunikace, ale také základních struktur a systému světa médií⁹⁰. Zmiňuje

87 Základem je dobrovolné přijetí a dodržování etických kodexů samotnými pracovníky v reklamě. Nejlépe prostřednictvím sdružení, ale stejně zůstává konkrétní osobní odpovědnost na každém jednotlivci: "Kde se neetické praktiky staly všeobecně rozšířenými a zakořeněnými, mohou být svědomití pracovníci v reklamě voláni k velkým osobním obětem, aby situaci napravili. Ale lidé, kteří chtějí dělat věci morálně správné, musí být vždy připraveni utrpět ztrátu či osobní zranění spíše než udělat to, co je špatné. To je povinnost křesťanů, následovníků Krista, samozřejmě; ale nejenom jejich." čl. 23, viz čl. 18-23

88 "Není omluvou říkat, že média odrážejí populární standardy; protože také silně ovlivňují tyto standardy a tak mají důležitou povinnost je pozvedat a ne degradovat." viz čl. 18

89 "Média nevolají po nové etice; volají po aplikaci uznávaných principů do nových okolností." viz čl. 28

"Ani moudrým lidem dobré vůle není vždy hned jasné, jak aplikovat etické principy a normy v konkrétních případech; reflexe, diskuse a dialog jsou nezbytné. Následující řádky nabízíme s nadějí, že tak podpoříme tuto reflexi a dialog - mezi tvůrci komunikační politiky, pracovníky médií, moralisty, příjemci médií a všemi, kterých se to týká." viz čl. 20

90 "Komunikační struktury a rozmístění technologií jsou faktory, které pomáhají jedněm být "informačně bohatí" a druhé "informačně chudé" a to v době, kdy prosperita a dokonce přežití závisí právě na informacích." viz. čl. 14

"Mezi-kulturní komunikace nemá být na úkor slabších." viz čl. 18

také chyby na straně církve⁹¹. Dokument se pozastavuje také nad otázkami, které přináší nový svět internetu⁹². Z článků 27 a 29:

"Tato síť je už přímo dostupná pro mnoho lidí v jejich domovech, školách a pracovištích - skutečně, kdekoliv mohou být. Je to společné místo, kde je možné vidět události od sportu až po válku v reálném čase třeba na druhé straně planety. Lidé mohou kliknout přímo do množství dat a informací, které byly mimo dosah mnoha vědců a studentů ještě před krátkou dobou. Jednotlivec může stoupat do výšek lidského génia a ctnosti, nebo se ponořit do hlubin lidské degradace, zatímco sedí sám u klávesnice a obrazovky. Komunikační technologie stále dosahuje nových průlomů s nesmírnými možnostmi pro dobro i zlo. Se zvětšující se interaktivitou se stává nejasnějším rozdíl mezi komunikátory a příjemci. Je nutný pokračující výzkum o dopadu a zvláště etických důsledcích tohoto nového a vyvíjejícího se média." "Prostředky komunikace mohou být také použity k rozdělení a izolaci. Více a více technologie umožňuje lidem sbírat balíky informací a služeb vytvořených specificky pro ně samotné. Je v tom obsažena řada předností, ale vznáší to také nevyhnutelnou otázku: Bude obecnost budoucnosti množstvím obecností o jednom členu? Zatímco technologie může podporovat individuální nezávislost, má to také další, méně žádoucí důsledky. Namísto světového společenství se může "síť" budoucnosti obrátit v obrovskou roztržštěnou síť izolovaných jednotlivců - lidských včel v jejich celách - v kontaktu s daty namísto se sebou navzájem."

2.4 Papežské dokumenty

O sdělovacích prostředcích se zmiňuje např. sociální encyklika Pavla VI. "Octogesima adveniens"⁹³ ze 14. května 1971, encyklika Pavla VI. o hlásání

⁹¹ "Pokušení na straně náboženství zahrnují zaujímání výlučně odsuzující a negativní pohled na média; selhání v pochopení, že rozumné standardy dobré mediální práce jak objektivita a nestrannost mohou znemožňovat výjimečně pojednávání pro zájmy náboženských institucí; prezentování náboženského poselství v emotivním a manipulativním stylu, jako by to byly výrobky soutěžící o zájem na přeplněném tržišti; používání médií jako nástrojů kontroly a ovládání; praktikování zbytečného utajování a jinak ubližující pravdě; zlehčování evangelního požadavku po obrácení, pokání a změně života, nahrazované směsí religiozity, která po lidech žádá velmi málo; podpora fundamentalismu, fanatismu a náboženské exkluzivity, která podněcuje pohrdání a nepřátelství vůči druhým." viz čl. 18

⁹² "Ale modifikace a specializace, která organizuje média, aby odpovídala publiku rozdělenému na čím dál menší jednotky postavené většinou na ekonomických faktorech a konzumních návycích - by neměla jít příliš daleko. Prostředky sociální komunikace musí zůstat "Areopagem" (viz Redemptoris missio 37) - fórem k výměně myšlenek a informací, které vede jednotlivce a skupiny dohromady a podporuje solidaritu a mír. Zvláště internet způsobuje obavy z některých "radikálně nových důsledků, které přináší: ztráta vnitřní hodnoty jednotek informace, nediferencované uniformity zpráv, které jsou redukovány na pouhou informaci, nedostatek zodpovědné odezvy a určité zrazování od mezilidských vztahů (*Toward a Pastoral Approach To Culture*, 9)" viz čl. 24

⁹³ "(Massmédiá) představují novou velmoc." "Pomocí televize se otvírá originální způsob poznání; s ní se rysuje nový věk lidské kultury: civilizace obrazu." čl. 20

evangelia "Evangelii nuntiandi"⁹⁴ z 8. prosince 1975, encyklika Jana Pavla II. o poslání laiků "Christifideles laici"⁹⁵ z 30. prosince 1988 a vyjádření, které má podle mého názoru největší profetický charakter, je v encyklice Jana Pavla II. o misijním poslání církve "Redemptoris missio" ze 7. prosince 1990, kterou chci odcitovat⁹⁶:

"Nestačí tedy použít je (sdělovací prostředky) pouze k šíření křesťanského poselství a církevní nauky, ale poselství samo musí být integrováno do této "nové kultury", kterou vytvořila moderní komunikace. Je to komplexní problém, protože tato "nová kultura" vzniká ne tak ze svého věcného základu, ale spíše ze skutečnosti, že existují nové způsoby sdělování ve spojení s novým vyjadřováním, novou technikou a novým psychologickým postojem." čl. 37

2.5 Vatikánské dokumenty

Z dalších Vatikánských dokumentů bych se zmiňuji o médiích: Instrukce Kongregace pro nauku víry "O některých aspektech používání prostředků sociální komunikace při hlásání nauky víry"⁹⁷ ze dne 30. března 1992. Dokumenty Kongregace pro klérus: "Direktář pro službu a život kněží"⁹⁸

"Pokrok propagovaný moderními sdělovacími prostředky ve směru širších vědomostí a většího konzumu, se stává, možno říci, obecnou ideologií." "Zpochybňuje sám pojem a význam pokroku." čl. 41

⁹⁴ "Při použití hromadných sdělovacích prostředků pro evangelizaci však vyvstává jeden problém: evangelijní poselství by mělo s jejich pomocí dospět k celým zástupům lidí, ale mělo by si zároveň uchovat i schopnost proniknout do vědomí každého jednotlivce, zapustiti kořeny v jeho srdci, zahrnout do sebe všechno, co je v tomto jedinci zvláštní a osobní - jako kdyby byl jediný, komu je poselství určeno - tak, aby získal k evangeliu zcela osobní poměr. Proto také, vedle všeobecného hlásání evangelia, zůstává v platnosti a uchovává si svou důležitost i jiná, osobní, forma, když totiž jedna osoba evangelizuje přímo druhou osobu" čl. 45-46

⁹⁵ "Svět hromadných sdělovacích prostředků se v důsledku svého rychlého, převratného rozvoje a změn i svého celosvětového hloubkového vlivu na vytváření názorů a postojů stává novou oblastí i v poslání církve." čl. 44

Církvi nejde jen o to, aby kázáním evangelia zasahovala co nejvíce lidí, ale aby silou evangelia byla proměněna kritéria posuzování, určující hodnoty, orientace zájmu, způsoby myšlení, zdroje inspirace a životní styly lidstva. viz čl. 44

⁹⁶ Používá se výraz "světová vesnice" a cituje také papeže Pavla VI. (Evangelii nuntiandi 20), že "rozštěpení mezi evangeliem a kulturou je bezesporu drama naší doby".

⁹⁷ Dokument je víceméně výkladem Kodexu a je zaměřen na tisk. Jen jednu citaci: "Biskupové by měli udržovat nepřetržitý kontakt s kulturním a teologickým světem svých diecézí. Tímto způsobem budou moci jakékoliv vznikající problémy rychle vyřešeny prostřednictvím otcovského dialogu." čl. 3

⁹⁸ Kněz by měl rozumět světu médií a umět jich používat při katechezi (viz čl. 46-47), užívat sdělovacích prostředků s potřebnou rozvážností a vyvarovat se všeho, co může škodit povolání (viz čl.60). Znalost médií má být součástí odborného vzdělávání kněží a je úkolem biskupů toto zajistit (viz čl. 77).

z 31. ledna 1994 a "Všeobecné direktorium pro katechizaci"⁹⁹ z 15. srpna 1997. Dokument Kongregace pro katolickou výchovu "Příručka výchovy budoucích kněží v oblasti prostředků sociální komunikace"¹⁰⁰ z 19. března 1986. Dokument Papežské rady pro kulturu "K pastorálnímu přístupu ke kultuře"¹⁰¹ z 4. června 1999, který mluví také konkrétně o internetu:

"Tou nejpřekvapivější novinkou v komunikačních technologiích je, bez jakýchkoliv pochybností, internet. Stejně jako kterákoliv nová technologie internet obsahuje rizika, která jsou tragicky jasná v případech, kdy byl použit ke zlým účelům, a to volá po stálé bdělosti a spolehlivé informaci. Není to jen jednoduše otázka morálního užití internetu, ale také otázka radikálně nových důsledků, které přináší: ztráta vnitřní hodnoty jednotek informace, nediferencované uniformity zpráv, které jsou redukovány na pouhou informaci, nedostatek zodpovědné odezvy a určité zrazování od mezilidských vztahů. Ale, bez pochyby, nezměrné možnosti internetu mohou být nesmírně užitečné při šíření evangelia." "V sázce je vysoká cena. Jak bychom mohli nebýt přítomni a nepoužívat informační sítě, jejichž obrazovky jsou v srdcích lidských domovů, k implantování hodnot evangelia do nich?" čl. 9

A také Kodex kanonického práva¹⁰², oblasti médií a komunikace se dotýkají hlavně tyto kánony: 211-212, 218, 300¹⁰³, 666, 761, 779, 804, 822-832¹⁰⁴, 1063, 1369 a Katechismus katolické církve¹⁰⁵.

⁹⁹ "Každý z těchto (sdělovacích) prostředků lze využít ke službě a každý vyžaduje specifické používání; u každého z nich je třeba mít na zřeteli jeho limity a správně posoudit jeho důležitost." čl. 160

¹⁰⁰ Znovu připomíná a navazuje na dřívější dokumenty. Mediální výchovu rozděluje do tří stupňů: pro příjemce, pro pracovníky pastorační služby a pro pracovníky v médiích. Nestačí aby příslušní učitelé byli praktickými odborníky, ale musí mít přehled o všech souvislostech médií a nauce církve. První stupeň výchovy by měl probíhat už na základní a střední škole. Primární přístup k médiím má být pozitivní a ne se soustředí na negativa. Druhý stupeň má vést k takovému postoji, ve kterém budou neustále připraveni dělat nezbytná uzpůsobení svých pastoračních aktivit vzhledem k měnícím se podmínkám. Studenti se mají naučit zároveň vnitřnímu tichu a také častým rozhovorů a diskusím. Součástí je také množství odkazů na církevní dokumenty a obsáhlý seznam témat mediálního vzdělávání.

¹⁰¹ Zaujala mne věta ze 3. článku: "Na rozdíl od model, které jsou produkty kultury, je Bůh Abrahámu totálně odlišný." V článku 33 vyslovuje obavu, aby záplava nemorálnosti v médiích včetně internetu, nepřevládla nad vlivem vychovatelů.

¹⁰² Je dobré si uvědomit, že Kodex zavazuje ve svědomí členy katolické církve. Tedy u těch, kdo nepatří do církve nebo ve svém svědomí necítí závazek církevní předpisy dodržovat, se nedá předpokládat, že budou brát na církevní právo ohled a vynucení dodržování Kodexu je podobně komplikované.

¹⁰³ Analogicky je možno říct, že je nutno nezneužívat označení "katolické".

¹⁰⁴ Kán. 824 § 2 "Co je v kánonech této stati stanoveno o knihách, je nutno použít i o všech ke zveřejnění určených písemnostech, pokud není zřejmý opak."

Kán. 831 § 1 "Do novin, časopisů a jiných periodik, která obvykle zjevně napadají katolické náboženství nebo dobré mravy, křesťané ničím nepřispívají, pokud k tomu nemají spravedlivý a rozumný důvod; duchovní a členové řeholních společností pouze s dovořením místního ordináře."

¹⁰⁵ Katechismus podává základní pohled církve na sdělovací prostředky (2493-2499). Nabádá věřící, že "Ve vztahu k hromadným sdělovacím prostředkům si jejich uživatelé mají uložit umírněnost a kázeň. Mají

2.6 Jiné

Dokument sekce pro komunikace při biskupské konferenci USA "In the Sight of All. Communications: A Vision All Can Share" z roku 1985 rozebírá vztah církve a komunikace ve Spojených státech v pěti hlavních oblastech: 1/ styl církevní komunikace¹⁰⁶; 2/ komunikace jako služba; 3/ využívání církevních možností komunikace¹⁰⁷; 4/ odpovědi na obsah komunikací¹⁰⁸; 5/ otázky veřejné komunikační politiky. Navrhuje také praktické kroky a připomíná, že "Církev je veřejná. Hlásáme evangelium a tvoříme společenství otevřeně - ""před očima všech""." čl. 9

Výzva Výboru evropských biskupů pro sdělovací prostředky (CEEM) biskupským konferencím Evropy "O významu mediální práce v církvi"¹⁰⁹ rok neveden je znovu-připomenutím výzev dokumentů ke konkrétním krokům na poli médií.

Pastorační dopis kardinála Rogera M. Mahony "Filmoví tvůrci, diváci: výzvy a možnosti" z 30 září 1992 mluví o schopnostech médií¹¹⁰, zábavě i vzdělání¹¹¹, svobodě i odpovědnosti¹¹², otázce systému médií a odpovědnosti

povinnost vypěstovat si jasné a správné svědomí, aby dokázali snáze odolávat špatným vlivům" 2496 Také kritizuje zneužívání médií v totalitních státech. 2499

¹⁰⁶ "církev musí pěstovat skutečný dialog" "Církev nemůže přijmout systémy pouze jednosměrné komunikace za modely své vlastní komunikace" čl. 12

¹⁰⁷ "Žádný prostředek komunikace není sám o sobě cizí náboženskému použití." čl. 24

¹⁰⁸ Vyjadřuje podporu sebe-regulaci médií a občanským aktivitám např. proti pornografii. viz čl. 27

¹⁰⁹ "(Média) vytvářejí dokonce i nové virtuální reality" čl. 1

"Kvalitu církve jako společenství můžeme měřit také podle kvality její vnitřní komunikace. Ta je zároveň předpokladem věrohodné komunikace se světem." čl. 4

¹¹⁰ "V této společnosti v této chvíli jediné lidská rodina sama převyšuje obrazová média v jejich schopnosti komunikovat hodnoty, formovat vědomí, předkládat vzory a motivovat chování"

¹¹¹ "Zábava je lidská hodnota. Boží děti potřebují smát se, plakat, snít a hrát si."

¹¹² "Spojit zábavu s obohacením je tvůrčí výzva nejvyššího významu. Úkol odpovědných filmových tvůrců je extrémně obtížný a potřebují velký prostor svobody, pokud v tomto úkolu mají uspět. To znamená svobodu pronikat do hloubky charakterů postav svých příběhů; svobody konfrontovat démonické i božské stránky svých postav; svobodu otevřeně prozkoumávat rozhodnutí, s kterými zápasí; svobodu vidět důsledky těchto rozhodnutí; svobodu říkat pravdu tak, jak ji vidí; svobodu vyjádřit to tak působivě, jak dokáží; svobodu zkoušet věci, riskovat i selhávat. Umělecká svoboda je podstatná pro tvůrčí proces. Filmoví tvůrci jsou oprávněně žárliví na tuto svobodu. Ale chvíle zamyšlení je může přesvědčit, že tato svoboda, které se těší, nemůže být oddělena od morálního řádu, požadavku pravdy, starosti o společné dobro a šťastný život ostatních lidí." "Úkol odpovědných filmových tvůrců se stává ještě těžší skutečností, že významná část jejich

diváka¹¹³. Dává také konkrétní otázky k úvahám¹¹⁴ při hodnocení filmů z řady hledisek: charakterů hrdinů, zobrazeného konfliktu, vývoje příběhu, vztahů, sexuality, zobrazení žen, rodiny, náboženství, práce, majetku, autorit a násilí.

Projev kardinála Rogera M. Mahony na zasedání Papežské rady pro sdělovací prostředky dne 18. března 1998, ve kterém si klade otázku: "Kdo mluví za církve?"¹¹⁵ a nejdříve vyzívá k tomu, abychom se ptali "Jak mluvíme v církvi" a pak mimo jiné k tomu, aby biskupské konference regulovaly užívání termínu ""katolický"" v různých médiích, abychom pečlivě sdělovali status, tedy ""závažnost"", řečeného.

"Vyjádření k informační dálnici" kanadských biskupů z března 1995. Předpovídají, že budoucí technologie budou znamenat revoluci v našem životě¹¹⁶. Přínosem je interaktivita a obousměrná či mnoho-směrová komunikace¹¹⁷, zaměřenost na příjemce¹¹⁸ a obrovské možnosti, které se otvírají¹¹⁹. Je třeba dbát na právo na soukromí¹²⁰ a celistvý obraz člověka včetně náboženského rozměru¹²¹. Nové technologie vznášejí to také větší

obecenstva tvoří mladí lidé, kteří ještě nejsou emocionálně zralí. Příliš mnoho z nich ví příliš málo o odkládání uspokojení a sebekázně. Jejich sebe-potvrzení je křehké a jejich životní hodnoty se stále proměňují." "Ani nebudou ukazovat divákům pouze část pravdy - tu část, která se pěkně poslouchá - a zamlčet tu druhou část - tu, která vyžaduje usilovnou práci, kázeň a nesobeckou lásku."

¹¹³ "Říká se, že v demokracii mají lidé takovou vládu, jakou si zaslouží. Totéž se dá říct o zábavě."

¹¹⁴ "Protože odmítám cenzuru, tak nepředkládám normy, které by nařizovali, co mohou filmoví tvůrci vytvářet, ani nechci nařizovat, na co se mají inteligentní diváci dívat. Spíše je můj příspěvek prostřednictvím tohoto pastorálního dopisu vyzdvihnout a nabídnout určitá kritéria, která, jak doufám, pomohou i tvůrcům i divákům, když oni sami zápasí s těmito otázkami a hledají na ně odpověď."

¹¹⁵ "Otázka je dokonce ještě složitější, neboť v době ""informační revoluce"", tj. v ""elektronickém věku"", mají mnozí možnosti formovat veřejné mínění i ve věcech katolické víry a způsobu života, aniž by k tomu byli kompetentní. V církvi je mnoho těch, kdo mají k dispozici vysoce účinné sdělovací prostředky a budí dojem, že hovoří jménem církve. Mohou např. vsunout slovo ""katolický"" do názvu své organizace nebo ""webové stránky"", mohou vyhlašovat svou neochvějnou poslušnost Svatému Otci a magisteriu nebo vytvářet ve svých programech ""katolickou"" náladu a ovzduší."

¹¹⁶ "Jedna věc je jasná: Velká změna se rychle přibližuje v oblasti komunikací, informací a zábavy. Nebude to trvat dlouho a telefony, televize, kabelové rozvody a počítače se sloučí do interaktivní komunikační sítě, která přinese revoluci do našich životů."

¹¹⁷ "Poprvé je možné skutečně komunikace označit za zcela interaktivní, a obousměrné či více-směrné."

"Filozofové dokonce říkají, že v důsledku je společnost komunikací"

¹¹⁸ "Informační dálnice je samotnou svojí podstatou zaměřena na uživatele."

¹¹⁹ "Možnosti informační dálnice jsou skoro neomezené"

¹²⁰ "Právo každého občana na soukromí má být stále kontrolováno federální a provinčními vládami."

¹²¹ "Média musí prezentovat celý ""obraz"" lidské osoby" "Vycházejíc z vnitřní lidské potřeby transcendence je náboženský rozměr, stejně jako psychologický, etický a intelektuální nedílnou součástí lidské osoby."

požadavky na člověka¹²². Neměly by mít navrch komerční zájmy a monopol¹²³, přestože reklama a komerční aktivity budou nepochybně podstatné pro samotné fungování takové informační dálnice.

Vyjádření katolických biskupů USA "Vaše rodina a Cyberspace" z 16. června 2000 je základní informací o internetu. Positivně oceňuje přínos internetu¹²⁴, vidí také problémy s ním spojené jako anarchie a anonymita¹²⁵, pornografie apod.¹²⁶ Zvládnout svět internetu není lehké ani pro dospělé¹²⁷ a na děti zvláště číhá řada nebezpečí¹²⁸, kterému se mají snažit rodiče čelit¹²⁹. Dokument volá po aktivitě rodičů, zlepšení technologií filtrace nevhodného obsahu¹³⁰, sebe-kontroly internetového průmyslu a aplikování státních zákonů

Zákonodárci mají zajistit, že náboženský rozměr v životech spoluobčanů má své odpovídající místo na informační dálnici."

122 "Dnes, pouze ti, kdo jsou vzděláni, kdo se naučili ovládat své bezděčné reakce pomocí reflexe, budou schopni se naučit nové formy komunikace."

"Protože informační dálnice je interaktivní, tak je třeba dodat, že příjemce je také zároveň producentem. Z toho plyne, že uživatelé si musí být vědomi své odpovědnosti vzhledem k tomu co "vysílají" - jinými slovy je to věc etiky."

123 "Jsou varování, že média, včetně veřejnoprávních, jsou v nebezpečí stát se hrozbou pro demokracii pokud jejich stálá tendence ke komercializaci nebude náležitě limitována a společné dobro, v nejlepší smyslu slova, se nestane tím nejzákladnějším kritériem hodnocení médií." "Veřejné autority musí podniknout nezbytné kroky k zajištění toho, aby komunikační technologie nekoncentrovaly příliš mnoho moci (média jsou často považována za čtvrtou velmoc) v rukou malé elity pro jejich vlastní prospěch a v zájmu kapitalistické ideologie." "Jsou to potřeby uživatelů takové sítě, které mají být primární při uvažování o vytváření nových služeb a ne jen samotné síly trhu."

124 "Každý den víc a více rodin objevuje jak užitečný internet může být." "Snad o každé věci, jakoukoliv informaci chcete, tak je pravděpodobně někde na internetu."

125 "Někteří lidé z internetu věří, že příkazy zákona nesmí či neměly by být aplikovány na cyberspace. Někteří cítí, že zjevná anonymita internetu je zbavuje odpovědnosti za své činy. Někteří navrhují, že síla internetu je v jeho obrovské rozmanitosti a nechtějí jakékoliv regulace, kterými by byla tato různorodost omezena."

126 "Přitom je největší návštěvnost na stránkách s pornografií, přičemž zase jiné stránky šíří nenávisť vůči určitým skupinám lidí a další jsou jednoduše jen novou možností pro staré známé podvodníky." "Je důležité upozornit na globální aspekt internetu. Dává uživateli k dispozici informace z celého světa. Zároveň to však také znamená, že škodlivé stránky mohou být umístěny mimo dosah zákonů USA." "I když člověk nehledá tyto věci, tak je těžko může minout. Stačí jen pár kliknutí myši zvědavého dítěte k objevení moře pornografie, násilí či nenávislivých materiálů."

127 "Osamocení jednotlivci před počítačovými obrazovkami mohou postrádat nezbytnou morální a sociální podporu v odolávání tomu, do čeho jsou vtahováni." "Internetová pornografie staví nové výzvy osobní odpovědnosti a vyvíjí nový nátlak na manželství a rodinné vztahy."

128 Kromě zmíněných věcí také např. kontakt s neznámými lidmi přes email, chat apod.

129 "Žádný z navrhovaných kroků nezaručuje, že se vaše dítě nesetká s nevhodným internetovým obsahem, ale je to dobrý začátek. I v nedokonalém světě, jsou důležité, protože vyjadřují vaše zásady a hodnoty směrem k vašim dětem. Pokud se rodiče nezajímají o správné užívání internetu, tak budou děti předpokládat, že se také nemusí starat."

130 "I když ochrana je podstatnou věcí, je důležité upozornit, že filtrovací programy také omezí možnosti vyhledávání na internetu a mohou tak nechtěně zabránit návštěvě užitečných stránek."

také na internet. V závěru dává konkrétní body jako návod pro rodiče¹³¹. Zmiňuje také problém prezentace katolické víry na internetu¹³².

"Rodinná příručka pro užívání médií" sekce pro komunikace při biskupské konferenci USA z roku 1999 se snaží dát stručný návod, jak se v rodině stavět k médiím.¹³³

"Uctivost v médiích" prohlášení biskupů USA z 16. června 2000 je připomínkou důležitosti slušnosti ve veřejném projevu uvnitř i mimo církev¹³⁴.

¹³¹ "Základním východiskem pro správné užívání internetu je pochopení, že životní pravidla, kterými se řídíme ve skutečném světě, platí také ve virtuálním světě. Když říkáte dětem, aby nemluvili s cizími lidmi, totéž platí na internetu. Stejně jako běžně očekáváte od dětí, že vám řeknou kam jdou, ptejte se jich s kým se setkávají, když "jdou na internet". Posloucháte své děti, když mluví o svých přátelích, stejně jim naslouchejte, když mluví o tom, co našly na internetu." "Když jde o počítače, tak nebuďte rozpačití, že vaše děti jsou vpředu a vy jen doháníte - radujte se z jejich schopností stejně, jako by jste se radovali z jejich úspěchů ve sportu, hudbě či čemkoli jiném. Ve skutečnosti to může být velmi obohacující a zábavné - je tam spousta úžasných informací o víře, náboženství a mnoha dalších věcech. Věnovat se tomu společně může být lepší než být pohovkovou bábovkou před obrazovkou Novy."

¹³² "Cyberspace je plný z větší části zavádějících a nebo jednoduše nepřesných informací o církvi. Samotný fakt, že je něco na internetu, neznamena, že je to pravda; jen proto, že nějaké stránky mají v názvu označení "katolické" neznamena, že odpovídají nauce a praxi katolické víry."

¹³³ "Sami o sobě dosti vlivné se (médiá) spojují do multimediálních sítí, které je dělají ještě podstatnější pro každodenní lidský život. Média jsou tak nedílnou součástí našeho života, že k tomu, abychom poznali jejich vliv, tak musí podstoupit a vědomě uvažovat na tím, jak utvářejí naše životy a co nám říkají. Inteligentní užívání médií nás může ochránit před tím, aby naše bytí bylo jimi ovládáno a umožňuje nám namísto toho měřit je podle našich standardů. Tímto způsobem dokonce řada poselství, se kterými nemůžeme souhlasit a které k nám nevyhnutelně přicházejí z rozličných médií, nám neublíží. Mohou být dokonce obráceny v náš prospěch tím, že podníčí naše porozumění a vyjádření toho, čemu věříme."

"Dívejte se na celý obraz. Buďte si vědomi možnosti přijímání částečných informací či jednostranných názorů. Žádné komunikační médium nemůže poskytnout všechny detaily o žádné věci. Zvláště internet nabízí obrovské množství informací, bez udání jejich hodnoty."

¹³⁴ "Jsme si vědomi toho, že naše role v církvi nás nevyhnutelně staví do pozice, ve které můžeme být kritizováni za některé věci. Katolická média mají právo účastnit se takové kritiky nesené v duchu slušnosti, jak byla popsána."

3 Literatura

3.1 Základní dokumenty

INTER MIRIFICA (IM) Dekret o sdělovacích prostředcích. *II. Vatikánský koncil* (4.12.1963). In *Dokumenty o sdělovacích prostředcích*. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1996 (pro vnitřní potřebu).

COMMUNIO ET PROGRESSIO (CP) Pastorální instrukce o sdělovacích prostředcích. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (23.5.1971). In *Dokumenty o sdělovacích prostředcích*. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1996 (pro vnitřní potřebu).

AETATIS NOVAE (AN) Pastorální instrukce o sdělovacích prostředcích. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (22.2.1992). In *Dokumenty o sdělovacích prostředcích*. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1996 (pro vnitřní potřebu).

A NEW ERA. Publication No. 504-6 Office for Publishing and Promoting Services United States Catholic Conference Washington, D.C. cca 1992 (americké vydání těchto tří dokumentů včetně poznámek a úvodů).

3.2 Papežské dokumenty o médiích:

MIRARI VOS O liberalismu a náboženské indeferentismu (o tisku). *Řehoř XVI.* (15.8.1832) <http://www.ihsv.com>

ETSI NOS O situaci v Itálii (o katolickém tisku). *Leo XIII.* (15.2.1882) <http://www.vatican.va>

VIGILANTI CURA O filmu. *Pius XI.* (29.6.1936) <http://www.vatican.va>

ESTABLISHMENT OF THE PONTIFICAL COMMISSION FOR EDUCATIONAL AND RELIGIOUS FILMS AND APPROVAL OF THE STATUTES Ustanovení Papežské komise pro vzdělávací a náboženské filmy a potvrzení stanov. *Pius XII.* (17.9.1948) <http://www.vatican.va>

ESTABLISHMENT "AD EXPERIMENTUM" OF THE PONTIFICAL COMMISSION FOR THE STUDY AND ECCLESIASTICAL EVALUATION OF FILMS ON RELIGIOUS OR MORAL SUBJECTS Ustanovení "na zkoušku" Papežské komise pro studium a církevní hodnocení filmů na náboženské a morální témata. *Pius XII.* (30.1.1948) <http://www.vatican.va>

CHANGE TO PONTIFICAL COMMISSION FOR THE CINEMA AND APPROVAL OF THE STATUTES Změna na Papežskou komisi pro film a potvrzení stanov. *Pius XII.* (1.1.1952) <http://www.vatican.va>

APPROVAL OF THE NEW STATUTES AND CHANGE TO PONTIFICAL COMMISSION FOR THE CINEMA, RADIO AND TELEVISION Potvrzení nových stanov a změna na Papežskou komisi pro film, rádio a televizi. *Pius XII.* (16.12.1954) <http://www.vatican.va>

THE IDEAL FILM Projev o ideálním filmu. *Pius XII.* (21.6.1955 a 28.10.1955) <http://www.vatican.va>

APOSTOLIC LETTER PROCLAIMING SAINT CLARE AS HEAVENLY PATRON OF TELEVISION Apoštolský dopis prohlašující sv. Kláru za nebeského patrona televize. *Pius XII.* (21.8.1958) <http://www.vatican.va>

BONI PASTORIS O filmu, rádiu a televizi. *JAN XXIII.* (22.2.1959) <http://www.vatican.va>

MIRANDA PRORSUS O filmu, rádiu a televizi. *Pius XII.* (8.9.1958) <http://www.vatican.va>

IN FRUCTIBUS MULTIS Motu proprio ustavující Papežskou komisi k naplnění Dekretu o sdělovacích prostředcích. *Pavel VI.* (7.3.1964) Washington : National Catholic Welfare Conference, 1964

POSELSTVÍ PAPEŽŮ K SVĚTOVÝM DNŮM SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 1967 - 2000 <http://www.vatican.va> (zvláště následující)

POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II. K XXXIII. SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 1990. <http://www.vatican.va>

POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II. K XXVII. SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 23. KVĚTNA 1993. <http://www.vatican.va>

POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II. K XXVIII. SVĚTOVÉMU DNI
SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 15. KVĚTNA 1994. Praha : Sekretariát
České biskupské konference, 1994 (pro vnitřní potřebu).

POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II. K XXXI. SVĚTOVÉMU DNI
SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 11. KVĚTNA 1997. Praha : Sekretariát
České biskupské konference, 1997 (pro vnitřní potřebu).

POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II. K XXXII. SVĚTOVÉMU DNI
SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 24. KVĚTNA 1998. Praha : Sekretariát
České biskupské konference, 1998 (pro vnitřní potřebu).

POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II. K XXXIII. SVĚTOVÉMU DNI
SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 16. KVĚTNA 1999. Praha : Sekretariát
České biskupské konference, 1999 (pro vnitřní potřebu).

Projevy papežů při příležitosti plenárních zasedání Papežské komise pro sdělovací
prostředky. CD-ROM (do roku 1998) + <http://www.zenit.org> (4.3.1999)

3.3 Vatikánské dokumenty o médiích:

STATUTE OF THE VATICAN FILM LIBRARY Stanovy papežské filmové
knihovny. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (16.11.1959)
<http://www.vatican.va>

REGULATIONS FOR THE AUDIO-VISUAL REPRESENTATION OF
CEREMONIES AND LOCATIONS DIRECTLY DEPENDENT ON THE
HOLY SEE Směrnice pro audio-vizuální prezentaci obřadů a míst přímo
závislých na Vatikánu. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (13.8.1965)
<http://www.vatican.va>

OTEVŘENÍ TISKOVÉHO STŘEDISKA SVATÉHO STOLCE. Papežská rada
pro sdělovací prostředky (1966) CD-ROM

DISCORSO DI PAOLO VI NEL QUARANTESIMO DI ATTIVITA'
DELLA STAZIONE RADIO VATICANA Promluva ke 40 letům činnosti rádia
Vatikán. *Pavel VI.* (27.2.1971)

AN APPEAL TO ALL CONTEMPLATIVE RELIGIOUS Prosba ke všem kontemplativním řeholím. *Papežská komise pro sdělovací prostředky* (3.6.1973) <http://www.vatican.va>

GUIDE TO THE TRAINING OF FUTURE PRIESTS CONCERNING THE INSTRUMENTS OF SOCIAL COMMUNICATIONS Uvedení do výchovy budoucích kněží s ohledem na prostředky sociální komunikace. *Kongregace pro katolickou výchovu* (19.3.1986) <http://www.vatican.cz>

PORNOGRAPHY AND VIOLENCE IN THE COMMUNICATIONS MEDIA A PASTORAL RESPONSE Pornografie a násilí ve sdělovacích prostředcích: Pastorální odpověď. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (7.5.1989) Office for Publishing and Promoting Services United States Catholic Conference Washington, D.C. cca 1989 ISBN 1-55586-290-X.

CRITERIA FOR ECUMENICAL AND INTER-RELIGIOUS COOPERATION IN COMMUNICATIONS Směrnice pro ekumenickou a náboženskou spolupráci ve sdělovacích prostředcích. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (4.10.1989) Office for Publishing and Promoting Services United States Catholic Conference Washington, D.C. cca 1989 ISBN 1-55586-318-3.

INSTRUCTION ON SOME ASPECTS OF THE USE OF THE INSTRUMENTS OF SOCIAL COMMUNICATION IN PROMOTING THE DOCTRINE OF THE FAITH O užívání médií při hlásání víry. *Kongregace pro nauku víry* (30.3.1992) Office for Publishing and Promoting Services United States Catholic Conference Washington, D.C. cca 1992 ISBN 1-55586-530-5

VATICAN BEST FILMS LIST Vatikánský seznam nejlepších filmů. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (1995). <http://www.nccbuscc.org>

100 YEARS OF THE CINEMA Sto let filmu. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (1995-1996). CD-ROM

ETHICS IN ADVERTISING Etika v reklamě. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (22.2.1997) <http://www.vatican.va>

ADDRESS OF JOHN PAUL II TO THE INTERNATIONAL CINEMA CONFERENCE Proslov k mezinárodní filmové konferencii. *Jan Pavel II.* (2.12.1999) <http://www.vatican.va>

ETIKA VE SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDCÍCH. *Papežská rada pro sdělovací prostředky* (4.6.2000) Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2000 (pro vnitřní potřebu).

ADDRESS OF JOHN PAUL II TO THE JOURNALISTS ON THEIR JUBILEE
Proslov k novinářům při jejich jubileu. *Jan Pavel II.* (4.6.2000)
<http://www.vatican.va>

3.4 Další papežské dokumenty:

AD PETRI CATHEDRAM O pravdě, jednotě a míru, v duchu lásky. *Jan XXIII.* (29.6.1959) <http://www.vatican.va>

MATER ET MAGISTRA O nejnovějším vývoji života společnosti a o jeho utváření ve světle křesťanského učení. *Jan XXIII.* (15.5.1961). In *Sociální encykliky (1891-1991)* 1. vyd. Praha : ZVON, 1996. ISBN 80-7113-154-7.

PACEM IN TERRIS O míru mezi všemi národy v pravdě, spravedlnosti, lásce a svobodě. *Jan XXIII.* (11.4.1963). In *Sociální encykliky (1891-1991)* 1. vyd. Praha : ZVON, 1996. ISBN 80-7113-154-7.

OCTOGESIMA ADVENIENS K 80. výročí Rerum novarum. *Pavel VI.* (14.5.1971). In *Sociální encykliky (1891-1991)* 1. vyd. Praha : ZVON, 1996. ISBN 80-7113-154-7.

EVANGELII NUNTIANDI Hlásání Evangelia. *Pavel VI.* (8.12.1975) 1. vyd. Praha : ZVON, 1990. ISBN 80-7113-026-5.

REDEMPTOR HOMINIS Vykupitel světa. *Jan Pavel II.* (4.3.1979) 1. vyd. Praha : ZVON, 1996. ISBN 80-7113-178-4.

CATECHESI TRADENDAE O katechezi v dnešní době. *Jan Pavel II.* (16.10.1979)
<http://www.vatican.va>

FAMILIARIS CONSORTIO O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. *Jan Pavel II.* (22.11.1981) 1. vyd. Praha : ZVON, 1992. ISBN 80-7113-067-2.

PASTOR BONUS O římské kúrii. *Jan Pavel II.* (28.6.1988) <http://www.vatican.va>

CHRISTIFIDELES LAICI O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě. *Jan Pavel II.* (30.12.1988) 1. vyd. Praha : ZVON, 1990. ISBN 80-7113-024-9.

REDEMPTORIS MISSIO O stálé platnosti misijního poslání. *Jan Pavel II.*
(7.12.1990) 1. vyd. Praha : ZVON, 1994. ISBN 80-7113-101-6.

ECCLESIA IN AFRICA Posynodální exhortace. *Jan Pavel II.* (14.9.1995)
<http://www.vatican.va>

VITA CONSECRATA O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě.
Jan Pavel II. (25.3.1996) 1. vyd. Praha : ZVON, 1996. ISBN 80-7113-187-3.

3.5 Další vatikánské dokumenty:

VŠEOBECNÉ KATECHETICKÉ DIREKTORIUM. *Kongregace pro klérus*
(11.4.1971) Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1994 (pro vnitřní
potřebu).

CODEX IURIS CANONICI Kodex kanonického práva (25.1.1983) 1. vyd. Praha :
ZVON, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE (11.10.1992) 1. vyd. Praha : ZVON, 1995.
ISBN 80-7113-132-6.

DIREKTÁŘ PRO SLUŽBU A ŽIVOT KNĚŽÍ. *Kongregace pro klérus* (31.1.1994)
Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1995 (pro vnitřní potřebu).

VŠEOBECNÉ DIREKTORIUM PRO KATECHIZACI. *Kongregace pro klérus*
(15.8.1997) Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1998 (pro vnitřní
potřebu).

TOWARDS A PASTORAL APPROACH TO CULTURE K pastorálnímu přístupu
ke kultuře. *Papežská rada pro kulturu* (23.5.1999) <http://www.zenit.org>

3.6 Další církevní dokumenty:

IN THE SIGHT OF ALL - COMMUNICATIONS: A VISION ALL CAN SHARE
Před očima všech - Komunikace: Vize pro všechny. (září 1985) *Sekce pro
médiu při biskupské konferenci USA.* Washington : Office of Publishing and
Promoting Services United States Catholic Conference, 1986. ISBN 1-55586-
118-0.

FILM MAKERS, FILM VIEWERS: THEIR CHALLENGES AND OPPORTUNITIES A PASTORAL LETTER BY CARDINAL ROGER M. MAHONY Filmoví tvůrci, filmoví diváci: jejich úkoly a možnosti. *Roger M. kardinál Mahoney, arcibiskup v Los Angeles, USA* (30.9.1992) Materiál 30. plenárního zasedání OCIC v Praze 21.-22.9.1994

O VÝZNAMU MEDIÁLNÍ PRÁCE V CÍRKVI, Výzva Výboru evropských biskupů pro sdělovací prostředky (CEEM) biskupským konferencím Evropy. *Výbor evropských biskupů pro sdělovací prostředky* (cca 1994). In *Dokumenty o sdělovacích prostředcích*. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 1996 (pro vnitřní potřebu)

STATEMENT ON THE INFORMATION HIGHWAY Vyjádření k informační dálnici. *Kanadská biskupská konference* (březen 1995) <http://www.ewtn.com>

INFORMATION SUPERHIGHWAY MUST NOT BYPASS HUMANITY Informační dálnice nesmí minout lidství. *Charles Chaput, OFM Cap, arcibiskup v Denveru, USA* (cca 1998) <http://www.archden.org>

RESOLUTION ON COMPUTER NETWORKING Prohlášení o počítačových sítích. *Sekce pro média biskupské konference USA* (10.9.1997) <http://www.nccbuscc.org>

KDO MLUVÍ ZA CÍRKEV? Projev ze zasedání Papežské rady pro sdělovací prostředky. *Roger M. kardinál Mahoney, arcibiskup v Los Angeles, USA* (18.3.1998) In *Perspektivy*. květen 1998, č. 5, s. 1.

FAMILY GUIDE FOR USING MEDIA Rodinná příručka pro užívání médií. *Sekce pro média biskupské konference USA* (1999) <http://www.nccbuscc.org>

THESE THINGS SHAPE THE SOUL Tyto věci formují ducha, svědectví před Komisí pro obchod, vědu a dopravu Senátu USA o násilí v médiích a ve společnosti. *Charles Chaput, OFM Cap, arcibiskup v Denveru, USA* (4.5.1999) <http://www.archden.org>

GOD'S WORD SPOKEN AND HEARD Boží slovo vyslovované a slyšené, promluva na výročním setkání Národní kněžské konference v Birminghamu. *Arcibiskup John P. Foley, prezident Papežské rady pro sdělovací prostředky* (7.9.1999) <http://www.tasc.ac.uk>

CIVILITY IN MEDIA Slušnost v médiích. *Biskupská konference USA* (16.6.2000)

<http://www.nccbuscc.org>

YOUR FAMILY AND CYBERSPACE Vaše rodina a cyberspace. *Biskupská*

konference USA (16.6.2000) <http://www.nccbuscc.org>

RENEWING THE MIND OF THE MEDIA: A STATEMENT ON OVERCOMING
THE EXPLOITATION OF SEX AND VIOLENCE IN COMMUNICATIONS.

Obnovení ducha médií: Vyjádření o překonání zneužívání sexuality a násilí
v médiích. *Biskupská konference USA* (bližší údaje neznámé)

JESUS CHRIST IN AN AGE OF UNCERTAINTY Ježíš Kristus v době nejistot.

Charles Chaput, OFM Cap, arcibiskup v Denveru, USA (28.3.1998)

<http://www.newtech.org>

ANNOUNCING THE GOOD NEWS TO A NEW MILLENNIUM:

THE NEW MEDIA AND THE TASK OF EVANGELIZATION Hlásání
evangelia novému miléniu: Nová média a úkol evagelizace. *Arcibiskup John*

P. Foley, prezident Papežské rady pro sdělovací prostředky (25.3.1998)

<http://www.newtech.org>

EVANGELIZING THE GLOBAL CULTURE: THE NEED FOR A NEW
COOPERATION BETWEEN NORTH AMERICAN AND LATIN

AMERICAN BELIEVERS Evangelizace globální kultury: Potřeba nové
spolupráce mezi severoamerickými a jihoamerickými věřícími. *Jan P. kardinál*
Schotte, CICM, generální sekretář biskupského synodu (26.3.1998)

<http://www.newtech.org>

THE CHURCH AND THE NEW JUSTICE ISSUES: THE INFORMATION

REVOLUTION AND THE NEW HAVES AND HAVE NOTS Církev a otázky
nové spravedlnosti: Informační revoluce a nová pro a proti. *Roger M. kardinál*

Mahoney, arcibiskup v Los Angeles, USA (28.3.1998) <http://www.newtech.org>

MODERN ABSTRACTION IS THE PREREQUISITE ON WHICH TODAY'S

CIVILIZATION IS BASED Moderní abstrakce je předpokladem, na kterém je
postavena současná civilizace. *Jean-Marie kardinál Lustiger, arcibiskup*

v Paříži, Francie (27.3.1998) <http://www.newtech.org>

Platform for Action: The Electronic Media, Popular Culture & Family Values.

A report of the proceedings of an Institute presented at The Catholic University of America, Washington, D.C. March 15-17, 1984. Washington : United States Catholic Conference Department of Communication, 1985.

FOLEY, J. *Catholic Europe*. In ELVY, P. (editor) *Opportunities and Limitations in Religious Broadcasting*. 1. vyd. Edinburgh : The Centre for Theology and Public Issues, New College, University of Edinburgh, 1991. ISBN 1-87012-615-7.